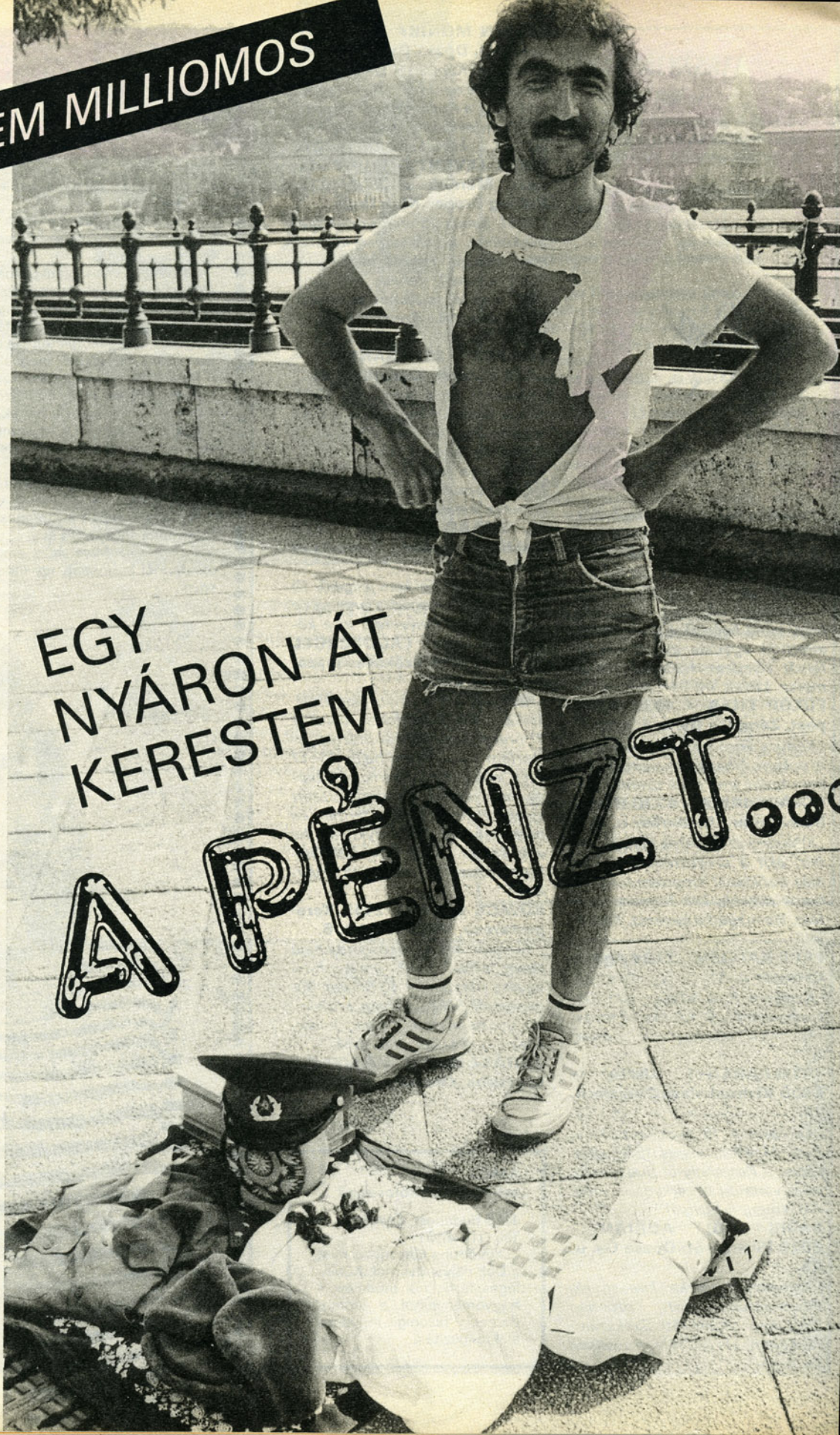

ÍGY NEM LETTEM MILLIOMOS

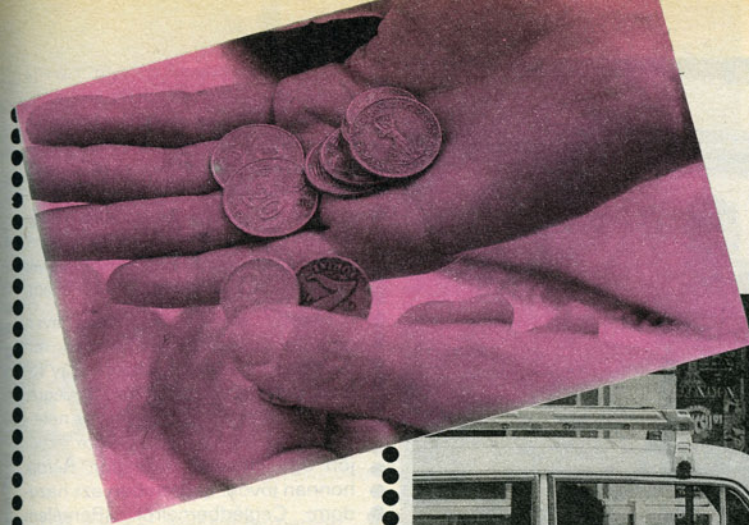
Pénzt kell keresnem.
De hol? És hogyan? Nézzük csak. Ipar, kereskedelem, mezőgazdaság... ne is folytassuk. Emlékeimben felködlenek az iskolás évek közötti nagyszabású vállalkozásaim, amelyek során gyomláltam rózsát a Rózsák terén, cipeltem smirglükötegeket a föld alatti smirgliraktárban, lifteztettem a külföldieket az Astoria Szállóban és egyszer még egy vagonnyi öntözőkannát is kiraktam... Mesés pénzeket lehetett ezzel keresni, egyszer még egy bőrdzsekivel is gazdagíthattam ruhatáramat. Na de ez a múlté!

Szállóigévé vált, hogy nagy pénzt nem munkával lehet lekasztani. Ismerem jól a fölényes, gúnyos szöveget: „kis munkát kis ívben, nagy munkát nagy ívben kell elkerülni.” Hát én most nagy ívben keresem a kis munkákat. Azok még ugyanis – állítólag – vannak.

Terveket szövök, vázlatokat firkálok, hadműveleteket eszelek ki, miként is ejtem apránként csapdába Pénz ökelmét, ezt a hűtlen, cudar kutyát, „aki” nélkül oly keservesen mennek a dolgok, itt a földön. Rendszeresen ellenőrzöm zsebeim varrását, az nem lehet, hogy ilyen könnyen kiszöknek rajta pénzgyűjteményem darabjai! Vagy ha igen, akkor utánuk szököm!

EGY NYÁRON ÁT KERESTEM A PÉNZT...

1

1. „A szélvédő tisztítószerért kiáltott...”

Első helyszínem az utca. Természetesen a legsűrűbb része, a lüktető autóforgalmat zsilipelő lámpás útke-reszterződés. Ó, hát persze, hogy tudom én, hogy egészségtelen, meg veszélyes, de hát hős vagyok-e, vagy... (Persze, hogy az vagyok.)

De azért elfog az izgalom, a lámpaláz. Láttam én már korábban gyerekeket eleget, amint cikáztak a kocsik között, s bátran mosták a szélvédőket gyors mozdulatokkal.

A felszerelésem tökéletes, sőt talán túlságosan is. Hozhattam volna olcsóbb autósampont is, nem kell itt nagyozni, a nyeles kefe meg kifejezetten túlzás, jó, hogy alvázvédelemre nem rendezkedtem be, elég a vödör, meg a szivacsos, gumilapos lehuzó.

Nincs idő melázni, már ugrom is az első kocsihoz, nyugati típus, tehetősebb vezető tehát, nagyobb az esély a jatra. De ez itt rázza a fejét. Nem? Jó, akkor szókellés a következőhöz – a Trabantot ösztönösen kihagyom – a Ladás beletörődik, hogy lespricceljem az üvegét, vadul masszírozom a szivaccsal, most ki se lát (jaj, még ne legyen zöld!), sitty-sutty kaszabolok a gumilappal, már látszik mögötte a vezető feje, nyújtja ki a húszast, kicsit csíkos maradt, már nincs idő finomítani, egyesbe kapcsol, hátralepek, szünet.

Megvolt hát az első. Nincs időm órabért kalkulálni, mert itt a következő turnus. Hajrá, adj nekik Ez nem kéri, az se, emez undok pofájú taxis... megint zöld lett, tehát nekem pauza.

„Megengedi, hogy lemossam a szélvédőjét? Megengedi?” Nem bírom ki, hogy meg ne kérdezzen. Érzem, hogy nem vagyok stílusos. De nem bírok rámenősebb lenni.

Igy ismétlődnek a pillanatok,

amikor egyszercsak társaim jelennek meg a színen. Két srác, meg egy jóltáplált leány. „Sziaosztok!” – köszönök rájuk barátságosan, mert látom, azt méregetik, hogy ellenséges konkurencia vagyok-e. „Ugye elférünk egymás mellett?” Elférünk. Ők gyakorlottabbak, s miután elárulom, hogy új fiú vagyok a szakmában, készségesen segítenek, tanácsokkal látnak el. „Ne használd azt a drága szert, elég a szivacsot a vödörbe mártani. Így.” Látom, hogy akkor is nekiesnek egy-egy szélvédőnek, ha a pilóta ellenkezik. „Nem kell kérdezni, és ha elkezdem, te a másik oldalon csináld.” De ha nem akarják? „Akkor se kérdezd.” Így aztán megtörjük a gyengé(debbe)k ellenállását, s megadóan kinyújtják az aprópénzt. Kis társaim a közösen csinált munka díját megfelelően velem. (Szándékosan nem kértem, s jólesett ez a becsületesség.) „Nem kell annyira behabosítani!” – finomítják szaktanácsokkal mozdulataim. „De hát olyan koszos volt az az üveg!” – magyarázom. Ők azonban más szemlélettel nézik: „Akkor se kell.” Láthatóan nem építenek viszázatérő kuncsaftra. Illúzió is volna azt hinni, hogy a diplomata rendszeres Audiban egy hang azt mondja a sofőrnek: „Hajtson kérem a Ferenc körút Üllői út kereszteződéshez, ott olyan pompásan mosnak szélvédőt, és a személyzet is kifogástalan”...

„Takarodj innen a bűdös francba, mondtam, hogy nem kell!” – hörgi egy erőszakkal megmosdatott üveg tulajdonosa az egyik srácnak. Úgy érzem, közbe kell lépnem, mert ezt

az alávaló hangot utálok. Negyedpercnyi időm van, hogy csakazértis udvariasan kioktassam: „Ne haragudjon kedves uram, de az ön piszkos szélvédője tisztítószerért kiáltott”... Meghökken tenap a gázra az úr. Hej, ha mindig ilyen flottul tudnék közbeszólni!

2. „Na ugye, hogyan lehet nyerni?!”

Nincs idő eltelni magamtól, keresni kell a pénzt! Kezdek egyre jobban belejönni, jól érzem magam a gyerekekkel, a szusszanásnyi szünetekben beszélgetünk is. Elmondom, hogy munkanélküli vagyok, és ezúton kérek bocsánatot tőletek, hogy letagadtam újságíró voltomat, de az játékrontás lett volna. Azonkívül tényleg nincs pénzem, tehát valójában szereplésem mégiscsak őszinte.

Bármennyire jó is itt velük ez az unalmasnak nem nevezhető munka, mégis tovább kell mennem, ki akarok próbálni mást is.

Ehhez át is öltözöm suttyomban. Szükségem is van az álcázásra, veszélyes manőverbe fogok. Itt a piros, hol a pirosat fogok játszani az Astoria aluljáróban. Vagány pofa, maffiózós napszemüveg, zsebemben három egyforma konyakosüveg-kupak, meg egy kis szivacs-golyó. Kezem ügyességében meg Jenő mester tanítása. (De ügyetlenül nem őt minősíti.) Sunyin körbesandítok a terepen, látom,

hogyan odébb épp most kotornak kifelé a „köztes” felügyelő, jól van kicsikéim, bólintok nyugodtan, s szám sarkában elvetemült, gonosz mosoly villan. Konkurencia sincs, ennek örülök, nem szeretem, ha vér folyik. (Pláne az enyém!) Én a fehérgalléros bűnözés alkalmi asztalára teszem ezúttal a tétet.

Először csak némán és magányosan játszadózom magamban. Erre hidegvérrel akár órákig is képes vagyok. De egy pancser csak odamaf-lázik bámészkodni. Hja, ha te akard! Hát legyen! Invitálni kezdem a pasast: „Nos? Játsszunk? Nézze csak kedves uram, milyen ügyetlen is vagyok! Ó, jaj, megint leesett! Hiába, ma kezdtem, tehát óriásiak az ön esélyei! Próbálja meg! Csak bátran!”

Igy biztatom a szegény flótást, aki kínosan mosolyog, érdeklő is az attrakció, meg fél is tőlem. Arra gondolni sem mer, hogy én tényleg a színtiszta igazat mondom neki: ugyanis tényleg borzasztó ügyetlen vagyok, hiába tanított Jenő mester, kigurul a golyócska, nem bírom becsipptenteni, ahogy kell.

Nagy bajban lennék, ha valaki tényleg leállna velem játszani. Tuti vesztenék. De azért csak hajszolom a végzetet: „Tessék, tessék, itt az alkalom a nagy szerencsére, könnyű és gyors pénzkeresetre.” Egy fiatalembert – pechemre – sikerül rávennem. Egy pillanat alatt rámutat a megfelelő kupakra, ott a golyó, adhatom a száaszt. (Végtelenül el vagyok keseredve. De nem mutatom. Sőt. Biztatom a többieket, mint egy mazochista.) „Na ugye, hogy lehet nyerni?” Persze gyanak-szanak, hogy ez beugratás, megrendezett műnyerés. Pedig, talán nem is tudják, hogy igazából képtelenség nyerni ezen a játékon, ugyanis az ügyes kezűek ki tudják csipptenteni a szivacs-golyót, úgy, hogy egyik alatt sincs a választás-kor. És aztán vissza is tudják bú-vészkedni.

Egy ismerős arcú fiatalember a segítségemre jön, megkérdi, hogy kipróbálhatja-e ő is a játékot, mint

2

játek-mester. Megengedem neki. Az előbb nyertes fiú már adhatja is vissza a százast. (Én még ezszel nem merek kezdeni.)

És ekkor bekapcsolódik a turizmus! Hórihorgas angol srác, láthatóan a mamájával kíváncsiskodik közelebb. „Oh, try it, please, find out where is the little red ball, try it, please!” – eskábálók össze egy kis csalogatót. „It’s very easy!” – bátorítom. – „You can’t miss it! Only one hundred forints” – s látom, hogy elszánta magát. Vesztere.

Nesze neked brit birodalom! Szegény ánglius, elvörösödő, szegyenkező fejfel gyömöszöl elő két ötvenest, s menekül a kudarc színhelyéről. Hogy ne lássák nemeslelkűségemet, utána rohanok és nyújtom vissza pénztét: „I’m very sorry Sir, it was a joke, I’m a journalist and I’m going to write an article about this dangerous, false play.” Megkönnyebbülten mosolyog. Mégse olyan sötét Balkán ez a Hungary...

3.

„Akasztják a hóhért...!”

Ezek után úgy döntök, hogy más színre lépek, mert így nem fogok meggazdagodni. Újságírásból sem (kedves szerkesztőség, ugye érthető a célzás – ne merjétek kihúzni!), de van az újságnak más vetülete is, például az eladás. (Újabb átöltözés és máris a Nyugati környékén kísérem a sorsot... és „akasztják a hóhért”.)

„Parancsol kérem újságot?” – igazán békebeli a stílusom, egy kicsit meg is hajlok hozzá. Mégsem vesznek. Jaj, de fásasztó! „Van tegnapi is” – kacintok – „féláron”! Van, akinek ezt is hozzáteszem: „Jobb, mint a mail” Ez se kell nekik. Egy asszonyka épp kiscipőt nézeget egy másik utcai árusnál. Tré-

fára veszem a dolgot: „Vegyen hozzá újságot, ha pocsolóába lép a baba, utána kitömheti a cipőjét.” Elmosolyodik, az anyai szív: „Menyinyibe kerül, adjon egyet!” Még busás borraalót is ad. A cipőárus lányt is próbálom megdolgozni: „Nagyon jó újság! Benne van az egész szovjet hadsereg” – tódítom – „amint épp kivonul. Ennyiért igazán megéri!” Nevet, de nem kell neki. „Akkor kérem fogadja el ingyen” – tetőzőm be végtelen kedvességgem. Aztán még strapálom magam egy darabig csupa morc, kedvetlen járókelővel, de csak egy piros blúzos hölgy hajlandó – ő is hosszas rábeszélés után, nagy nehezen – egy példányt vásárolni. Itt az idő hát szakmát változtatni, valamely más sikerágazatba átprofilizolni magam.

Átképzésem abból áll, hogy nyálgig magamra gombolok egy rongyos gallérú fehér inget – á la vidéki – és kinőtt, fekete zakót húzok, hogy jól izadjak, mint aki most jött

a mátészalkai gyorsal. Alaptökémből vásárolok harminc tojást – darabja 4,80 – a közértben, majd egy népies kasba rakosgatva kiállok a bolt elé, árulni. Egy papírdobozt fogok alátétnék, erre a következőket írom: „Tanyasi tojás – reklám áron 7 forint (áthúzva), 6,80.”

4. „Tojáshejlon táncolok...”

Ezzel a csalással már valószínűleg a törvénnyel packázom, nosztalgikusan gondolok vissza a szélvédőmosásra... De ilyen drágán a bolond se vesz tojást. A távol-keleti karóra-ügynökök gyanakodó arccal mérnek be, Dunhill-lel dugig rakott reklámszatyraik fölül. Egy olcsóvécepapír-árus barátságosan mondja, honnan várható majd a rendőri rajtaütés. Na még csak az kéne!

De az unalmas áldigálást (forgal-

4

mam nulla) egyelőre nem zavarja senki. Próbálkozom hát én, de akárha a betonfalnak akarnék tojást eladni. Hijnye, de kínos – mormogok magamban népiesen. (Ezt még a tanyán tanultam. Ahonnan a tojások is valók.) Eszembe jut az is, hogy bár olcsón lehet zsepit, klozetpapírt venni az utcán, a kieső adóbevételűtől úgyis beszedi majd rajtunk az állam.

Hiába vagyok azonban ilyen okos, a tojásaim nem kellene. Én azonban kereskedni akarok, így radikális árcsökkentést hajtok végre: az új ár 3 forint! És még így is nehezen indul be az üzlet. Végre aztán jön egy idősebb házaspár. Kérdik honnan jövök. Ijedtemben azt hazudom: Ceglédbercelről. (Remélem vannak ott tyúkok.) Tojáshejlon táncolok... Kicsit gyanakodnak még: „Tényleg friss a tojás?” „Hát minek hoznék nem frisset?” – felelem frappánsan. Hej, de baba dolog ez a tojásszakma! „És jók?” megnyugtatom őket, hogy itt a hátam mögött a közértben sem kapnak jobbat. (Azt nem teszem hozzá, hogy ugyanezt drágábban. Szeretem ezeket az édes titkokat.) De azért válogatnak is: „Azt a sötétebbet tegye bele... meg azt... meg ezt!” Mutatom, hogy az egyiknek még egy kis fű is van, hadd lássák, milyen is az igazi tanyasi tojás!

Tojás, újság, piroszás nem kell de van nekem Stasi-kucsám, száz százalék nejlonszór, szovjet tányérsapkám, zubbonyom, néhány fából faragott erdélyi doboz, kulcs, himzett ing, majd eladom ezeket a Dunakorzón. Ezzel majd fordítok tragikus költségvetésem! Tépett T-shirt, akárha Mick Jagger szájából

húzták volna ki, szakadt farmersort, hadd lássák az itt nyaraló kapitalisták, hogy szívós, elszánt a magyar, leszámol a Vörös Hadsereggel, és rögtön el is adja a romjait.

5. „Nem jönnek a turisták”

Az elegáns placcon kornyadoznak már egypáran, nem sokban különbözik ez a koldulástól, az önérték tépázott maradványait szinte teljesen fölösleges tárgyak cövekellik a promenádra. Mert végül is mi a jó csudának kellhet egy ilyen muszka tökfödő? Hordani feltűnő, viszketeti a fejbőrt, lehet rajta diadalmosan nevetni, mintha az egész hadsereget legyőztük volna, na de ért háromezer forintot adni?!

Ahogy kipakolok, jön egy akcentusos ember, kéri, mennyi az áru. „Tessék?” Nem értem pontosan mit akar, mondom ötszáz. Elmegy, hamarosan érkezik egy másik ember. Neki már háromezret mondok, erre megnyugszik. „Értem már, csak átverte az oroszomat.”

Egy pillanatig nem értem az egészet. Vagyis hogy értem, a piacon piaci törvények

uralkodnak, bemérik egymást az árusok, összehangolódnak az árak. Vannak itt is főnökök, felhajtók, felderítők.

Csak vevők nem. Legalábbis egyelőre. Két elegáns francia sétál el előttem, bólogatva nézik a kirakodást, tolmácsuk az ár felől is érdeklődik. Bólogatva mennek tovább. Nem komoly vevőjelöltek, intellektuális figurák, lehet, hogy a Sorbonne-on tanítanak és az én szerény árukészletem illusztráció, színesítés lesz egy nagyobb szabású történelmi elemzés margóján. Azért gondolkodjatok Trianonon is, mondom magamban.

A mellettem álldogáló néni Kalotaszegről sodródott idáig. Panaszodik ő is a forgalom visszaesésére. „Nem jönnek a turisták.” Hümmögök. „Feszült a helyzet.” Hogy nem Magyarországon, abban megállapodunk, de körülöttünk. „Oszt inkább Spanyolba utaznak.” Ránézek a nénire. „Spanyolba.” Hát már ő is felvette ezt a rémes szóhasználatot.

Egy család közben felpróbálja a katonasapkát. Az apa képeket vág, az anya szégyenlősen nevet, a fiú-

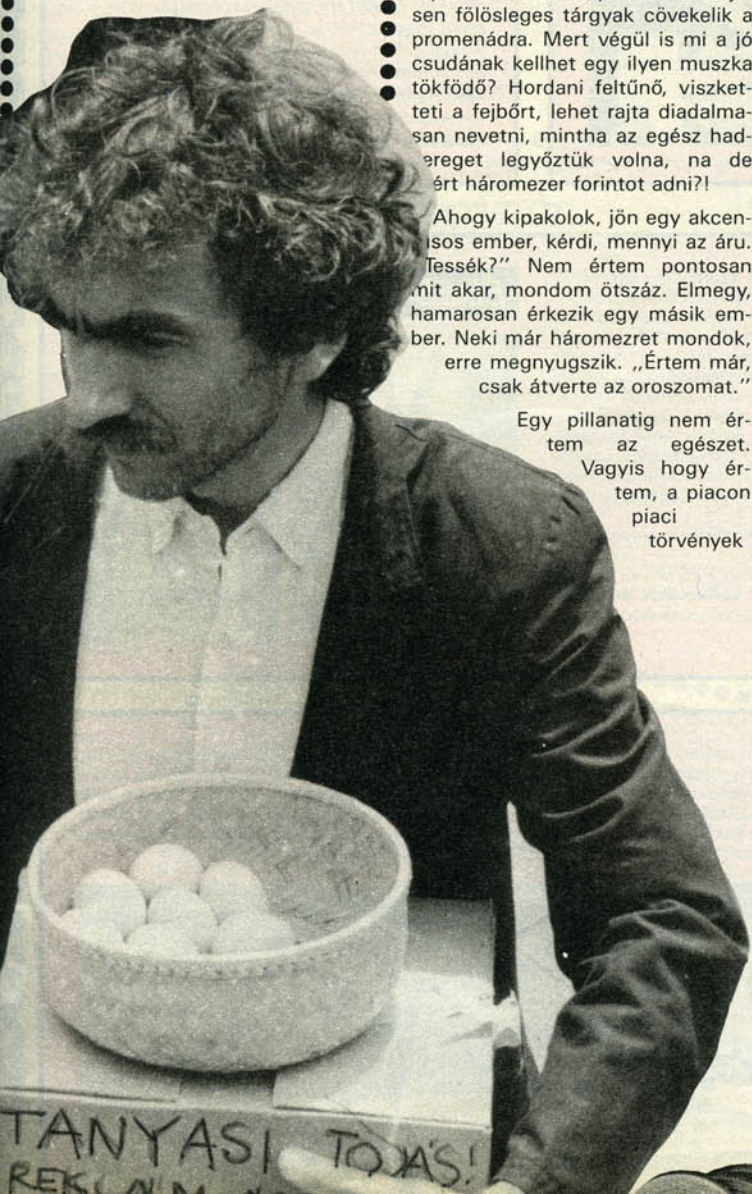
nak tetszik a móka. Ajánlgatom a Stasi-kucsmát. Húzza a száját, nem szereti a németeket. Még a sapkájukat sem. Aztán ő se vesz semmit. Pár lépéssnyire szemben a teraszon méregdrága italokat szűröcsölnek előkelő férfiak és nők. Érzem a kibékíthetetlen társadalmi ellentéteket. Jó lenne egy kis sör.

Esteledik. Állítólag érdemes lenne kimenni a Délibe. Ott lemeózni a vonatokat, végigvizslatva a kocsikat, kupékat, összegyűjteni az ott hagyott üvegbetéteket. Azt mondják tuti a másfél ezer forint bevétel.

Nem szeretem az áporodott levegőt, koszos vagonokat. Hogy tapad a mocskok. Igaz, a pénznek nincs szaga.

Így aztán lehet, hogy adom még lejjebb is...

SZERÉNYI GÁBOR
URBÁN TAMÁS FELVÉTELEI
Szaktanácsadók:
Lukács László r. szds.,
Farkas János r. fhdgy.,
Sághi Jenő r. hdgy.

5